Gemeente Tytsjerksteradiel

Accountantsverslag 2023



Openstaande punten:

- Beoordelen laatste versie jaarstukken (versie 21 juni)
- Afronding controledossier

Op koers om op 26 juni de goedkeurende controleverklaring te verstrekken

CONCEPT

Flynth

VERTROUWELIJK
Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Tytsjerksteradiel
Postbus 100
82511 ER Tytsjerksteradiel

Heliumstraat 64
2718 SL Zoetermeer
telefoon (088) 236 7000
e-mail Audit@flynth.nl

kenmerk
661077150/SH/

behandeld door
S. Hof MSc RA
T. van der Woude MSc

datum
21 juni 2024

onderwerp
Accountantsverslag **2023** **(DEFINITIEF CONCEPT)**

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2023. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van de door ons uitgevoerde werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2023 en voor het beoordelen van de financiële positie van de gemeente Tytsjerksteradiel.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2023 gecontroleerd. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de gemeente Tytsjerksteradiel.

De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 20 juni jl. met een ambtelijke afvaardiging en de portefeuillehouder besproken. Graag geven wij in de vergadering van uw accountantscommissie op 27 juni as. een nadere toelichting op dit verslag.

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Tytsjerksteradiel en de Werkmaatschappij 8KTD voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,
Flynth Audit B.V.

S. Hof MSc RA

CONCEPT

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Inleiding

In het kader van de door de gemeenteraad aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2023 van de gemeente Tytsjerksteradiel brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze eindejaars-controlewerkzaamheden die wij hebben uitgevoerd.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van uw gemeente.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2023 van de gemeente Tytsjerksteradiel en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw gemeente. In dit kader hebben wij diverse gesprekken gevoerd met het college en de organisatie over gemaakte risico-inschattingen, getroffen beheersmaatregelen en onze geplande controlewerkzaamheden. De toelichtingen in dit verslag zijn beperkt tot de punten die voortvloeien uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's vanuit de controle van de jaarrekening.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2023 verstrekt.

CONCEPT

Inhoud accountantsverslag

Hoofdstuk 1	Bestuurlijke samenvatting
Hoofdstuk 2	Kernpunten van de controle
Hoofdstuk 3	Rechtmatigheidsverantwoording
Hoofdstuk 4	Analyse vermogen en resultaat
Hoofdstuk 5	Interne beheersing & automatisering
Hoofdstuk 6	Externe ontwikkelingen
Bijlage A1	Niet gecorrigeerde bevindingen
Bijlage A2	Gecorrigeerde bevindingen
Bijlage B	SiSa fouten en onzekerheden
Bijlage C	Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd
Bijlage D	Onze communicatie met u

1. Bestuurlijke samenvatting



CONCEPT

Flynth

Bestuurlijke samenvatting

Controleverklaring

Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening 2023 van de gemeente Tytsjerksteradiel afgerond. Wij hebben een **goedkeurende controleverklaring** voor de getrouwheid verstrekt, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Verder hebben we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet- en regelgeving.

De gehanteerde materialiteit bedraagt € 1.134.500 voor fouten, respectievelijk € 3.403.500 voor onzekerheden.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.

Belangrijkste bevindingen

Controlebevindingen
Er resteren twee ongecorrigeerde controleverschillen met een totale impact op het resultaat van € 291.000 nadelig. Deze bevinding heeft geen impact op ons oordeel. Daarnaast is er sprake van diverse gecorrigeerde controleverschillen, voor een specificatie verwijzen wij u naar bijlage A2.

Rechtmatigheidsverantwoording
In de jaarrekening 2023 is, als gevolg van gewijzigde wetgeving, voor het eerst een rechtmatigheids-verantwoording opgenomen. Ten opzichte van voorgaande jaren is hierbij een normverzwaring opgetreden, waardoor ook begrotingsafwijkingen waarover college en raad reeds afspraken hebben gemaakt, nu meewegen in het rechtmatigheidsoordeel.
Het college concludeert dat er voor een bedrag van € 8.701.284 aan onrechtmatigheden aanwezig zijn, bestaande uit € 8.563.878 aan begrotingsonrechtmatigheden en € 137.406 aan onrechtmatige aanbestedingen. Dit bedrag ligt boven de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens, waardoor het college terecht concludeert dat er niet rechtmatig is gehandeld. Dit beeld zien wij landelijk, als gevolg van de normverzwaring, bij veel gemeenten. Rekening houdend met de acceptabele afwijkingen bedraagt de netto onrechtmatigheid € 7.741.808. Wij kunnen instemmen met de conclusie van het college en constateren dat de rechtmatigheids-verantwoording een getrouwe weergave biedt.

Resultaat over 2023

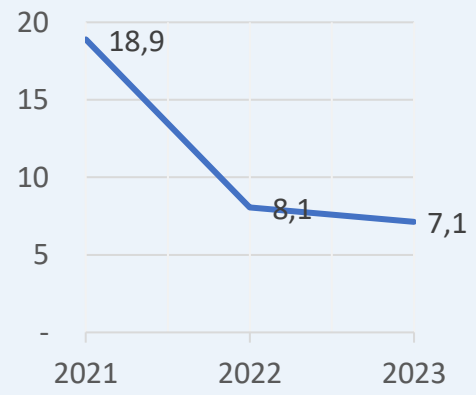


Belangrijkste aandachtspunten 2024

Naar aanleiding van onze controle over het boekjaar 2023 willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie de volgende aandachtspunten voor 2024 benoemen:

1. Ontvlechting en opbouw nieuwe organisatie;
2. Versterking van het planning & controlproces, mede gericht op de jaarafsluiting en SiSa-verantwoording.
3. Inwerkingtreding NIS2-regelgeving.

Uw weerstandsvermogen



Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

CONCEPT

2. Kernpunten van de controle



CONCEPT

Flynth

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Algemeen (1/3)

Controleverklaring	Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening 2023 van de gemeente Tytsjerksteradiel afgerond. Wij hebben een **goedkeurende controleverklaring** voor de getrouwheid verstrekt, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Verder hebben we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet- en regelgeving. De voor fouten en onzekerheden gehanteerde materialiteit bedraagt € 1.134.500 respectievelijk € 3.403.500. De bevindingen in onze rapportage zijn opgenomen vanaf € 56.725. Vorenstaande conform het controleprotocol dat op 14 december 2023 is vastgesteld door uw gemeenteraad.
Reikwijdte van de controle	In de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2023. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Gedurende het verloop van de controle over boekjaar 2023 is op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2023 voldoende voor de doelstelling van de controle van gemeente Tytsjerksteradiel.
Grondslagen en verantwoording conform BBV	Het college heeft de jaarrekening opgesteld volgens de verslaggevingsvereisten van het besluit begroting en verantwoording (BBV). De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de grondslagen in de jaarrekening. Wij constateren dat er in het boekjaar 2023, met uitzondering van de toevoegingen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording, geen wijzigingen zijn doorgevoerd in de gehanteerde waarderingsgrondslagen. Naar onze mening zijn de door het college gekozen grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast.
Schattingen	Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel.
Voorzieningen	Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames van het college beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en gebaseerd zijn op gebalanceerde overwegingen. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf voorzieningen verderop in dit hoofdstuk.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Algemeen (2/3)

Sociaal domein	Voor de kosten in het kader van de Jeugdhulp en Wmo steunt u niet alleen op de controleverklaring en financiële productieverantwoordingen van zorgaanbieders, maar baseert u zich ook op de beheersmaatregelen die in uw eigen procesgang waarborgen bieden dat de juiste zorgprestaties conform de gemaakte afspraken door de zorgaanbieders aan de cliënten van Tytsjerksteradiel zijn verleend. Op basis daarvan resteren in onze controle geen onzekerheden voor de prestatielevering.
Single Information Single Audit (SiSa)	In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd voor ontvangen specifieke uitkeringen en gerelateerde bestedingen door middel van de SiSa-bijlage. Het Rijk en provincies maken in toenemende mate gebruik van deze specifieke uitkeringen. Ook in 2023 is het aantal regelingen toegenomen. Het afzonderlijk verantwoorden van deze specifieke regelingen zorgt voor de ambtelijke medewerkers voor een verzwaring van de administratieve lasten. De controledruk neemt zowel voor de ambtelijke organisatie als voor ons als accountant toe. Wij adviseren u om in 2024 verder te investeren in de doorontwikkeling van het P&C-proces en aandacht te blijven houden voor de SiSa-verantwoordingen. Voor een nadere toelichting op de uitkomsten van onze controle verwijzen wij naar bijlage B.
Verwerking vooruitontvangen middelen SiSa – SPUK Sport (H4)	Binnen de vooruit ontvangen bedragen, worden door de gemeente middelen verantwoord die van een medeoverheid ontvangen zijn, maar die nog niet (volledig) aan hun doel besteed zijn. Dit betekent dat bij ontvangst van deze middelen, het bedrag nog niet als bate verantwoord wordt. Op het moment dat deze (gedeeltelijk) besteed zijn, dienen de vooruit ontvangen middelen voor het bestede deel verantwoord te worden als bate. Wij hebben geconstateerd dat ten aanzien van de regeling H4, voor in totaal een bedrag van € 66.000, te weinig aan baten is verantwoord. Deze afwijking hebben wij als controleverschil aangemerkt. Hierbij wordt opgemerkt dat de verantwoording in de SiSa-bijlage wel juist is.
Verwerking vooruitontvangen middelen SiSa – SPUK tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden (D19)	Binnen de vooruit ontvangen bedragen, worden door de gemeente middelen verantwoord die van een medeoverheid ontvangen zijn, maar die nog niet (volledig) aan hun doel besteed zijn. Dit betekent dat bij ontvangst van deze middelen, het bedrag nog niet als bate verantwoord wordt. Op het moment dat deze (gedeeltelijk) besteed zijn, dienen de vooruit ontvangen middelen voor het bestede deel verantwoord te worden als bate. Voor de regeling tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden hebben wij geconstateerd dat de gemeente initieel kosten ten laste van deze regeling gebracht had die buiten de subsidieperiode vallen. Op grond van de regelgeving is dit niet toegestaan en daarom is dit in de SiSa-bijlage gecorrigeerd, waarmee de SiSa-bijlage getrouw is. In de jaarrekening is dit niet meer gecorrigeerd. Hierdoor is voor bedrag van € 357.000 te veel aan baten in de jaarrekening verantwoord.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Algemeen (3/3)

Frauderisicoanalyse	Het college heeft een frauderisicoanalyse opgesteld. Wij adviseren het college om dit periodiek te bespreken zodat deze analyse een zichtbaar en vast onderdeel van de interne beheersomgeving wordt.
Rechtmatigheids-verantwoording	Uit onze werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn geen bevindingen gebleken. In de opgenomen toelichtingen van het college hebben we geen afwijkingen geconstateerd en achten we de werkzaamheden van het college toereikend om tot een oordeel te komen. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het hoofdstuk rechtmatigheidsverantwoording in dit verslag.
Wet Normering Topinkomens (WNT)	De Wet Normering Topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 223.000 niet te boven gaan. Daarnaast dient u het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2023 voor de topfunctionarissen en overige medewerkers geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.
Analyse vermogen en resultaat	Het gerealiseerde resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt € 7.740.000 voordelig versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 4.993.000 voordelig. Het voordeligere resultaat ten opzichte van de gewijzigde begroting wordt onder andere veroorzaakt door: - Lagere lasten sociaal domein € 1,1 miljoen (voordeel) - Lagere lasten bijstandsuitkeringen € 0,4 miljoen (voordeel) - Winstnemingen grondexploitaties € 0,9 miljoen (voordeel) Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij u naar de inleiding op pagina 12 in de jaarstukken 2023. In hoofdstuk 4 ‘Analyse vermogen en resultaat’ van dit verslag gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstands)vermogen.

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

CONCEPT

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole - Grondexploitaties (1/2)

Samenvatting

Wij hebben de grondexploitaties 2023 beoordeeld en onze bevindingen zijn in deze paragraaf opgenomen.

Samenvattend concluderen wij:

- De gemeente Tytsjerksteradiel heeft voor alle BIE (bouwgronden in exploitatie) een individueel en geactualiseerd exploitatieplan ten behoeve van de jaarrekening 2023 opgesteld;
- In 2023 is complex Hurdegaryp Stationsgebied afgesloten;
- In 2023 is de totale waarde van de grondexploitatie toegenomen van € 801.000 naar € 1.226.000;
- Het risicoprofiel is vergelijkbaar met voorgaand boekjaar;
- In het boekjaar 2023 is voor diverse projecten (tussentijdse) winst genomen conform de door de commissie BBV voorgeschreven systematiek (POC). Dit betreft in totaal € 642.000.

Algemeen

De gemeente Tytsjerksteradiel heeft de exploitatieberekening van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2023 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De waarde van de balanspost voorraden per eind 2023 in de balans van de gemeente Tytsjerksteradiel bedraagt € 1.226.000. De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt opgebouwd:

Bouwgronden in exploitatie x € 1.000	2021	2022	2023
Woningbouw	230	(21)	(75)
Bedrijventerreinen	805	822	1.301
Voorziening dekking verliessaldi	0	0	0
Totaal	**1.035**	**801**	**1.226**

Ten opzichte van 2022 is de boekwaarde van de post voorraden met € 425.000 toegenomen. In 2023 is er voor € 497.000 geïnvesteerd in de grondexploitaties en is er tevens voor € 714.000 aan kavels verkocht. Daarnaast is de boekwaarde als gevolg van tussentijdse winstnemingen toegenomen.

Voor een verdere toelichting over deze onderwerpen verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Grondexploitaties (2/2)

Gehanteerde parameters	De gehanteerde kosten- en opbrengsteninflatie zijn door u afgeleid van gepubliceerde cijfers door o.a. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Dat deze inflatiecijfers ook voor de exploitaties van de gemeente Tytsjerksteradiel van toepassing zijn is onderbouwd met nadere analyses dan wel met behulp van recentelijke transacties. De rekenrente is gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande lening portefeuille op basis van de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen en wordt daarmee op een consistente wijze berekend. De gehanteerde rente bedraagt 1,85% (2022: 1,6%) en is gebaseerd op de definitieve jaarrekening van het voorgaande jaar. De disconteringsvoet is bij de doorrekening door u gekoppeld aan het maximaal meerjarig streefpercentage van de ECB (Europese Centrale Bank) voor de inflatie binnen de eurozone, te weten 2%. Hiermee voldoet de gemeente Tytsjerksteradiel aan de uitgangspunten zoals gesteld in de BBV-notitie. Wij zijn van mening dat de projectbegrotingen zijn gebaseerd op valide uitgangspunten en dat de stijging van de opbrengsten relatief voorzichtig is ingeschat.
Planning en programmering	Ten aanzien van planning zien wij dat een aantal exploitaties een relatief lange doorlooptijd c.q. verwachte einddatum kennen. Exploitaties met een langere looptijd kennen onzekerheden en bevatten schattingselementen waardoor toekomstige opbrengsten en kosten lastiger aannemelijk zijn te maken. Om hierover voldoende controlezekerheid te krijgen hebben wij met behulp van “backtesting” inzicht gekregen in de kwaliteit van de inschatting door het college (oftewel wat betrof inschatting vorig jaar versus de realisatie). In het kader van “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten merken wij het volgende op: • **Doorlooptijd:** De doorlooptijd van de exploitaties zijn soms relatief lang, echter de door de Commissie BBV aangeduide 10-jaarstermijn wordt niet overschreden. • **Woningbouw:** In 2023 zijn op diverse grondexploitaties verkopen gerealiseerd, complex Hurdegaryp Stationsgebied is met een voordelig resultaat afgesloten. De resterende boekwaarde bedraagt € 75.420 credit, wat betekent dat er meer opbrengsten zijn gerealiseerd dan er kosten zijn gemaakt. • **Bedrijventerreinen:** De bedrijventerreinen vertegenwoordigen een totale boekwaarde van € 1.301.194 debet. De boekwaarde is in 2023 toegenomen als gevolg van investeringen en tussentijdse winstnemingen. Uit de “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten constateren wij dat u adequaat ingespeeld heeft op zowel planning als programmeringen.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Voorzieningen (1/2)

Voorzieningen - algemeen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Tytsjerksteradiel toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.

3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Voor de opgenomen voorzieningen in de jaarrekening hebben wij deze ontvangen en beoordeeld.

Voorziening riolering en afvalstoffen-heffing

De gemeente Tytsjerksteradiel classificeert de voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorzieningen betreft het resultaat op het product riolering en het product afvalstoffenheffing. Het resultaat op deze producten bestaat enerzijds uit de ontvangen riool- en afvalstoffenheffingen en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingswijze is conform het BBV.
Wij adviseren u wel om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of de omvang van de voorziening riolering toereikend is c.q. blijft om de resultaten uit het product Riolering te kunnen dekken.

In 2023 is het tarief voor de riolering kostendekkend gebleken, waardoor het overschot op het product riolering van € 103.000 aan de voorziening is toegevoegd. Het tarief voor de afvalstoffenheffing is tevens kostendekkend gebleken, het saldo op het product van € 8.000 is aan de voorziening reiniging toegevoegd.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Voorzieningen (2/2)

Voorziening pensioen wethouders

Deze voorziening heeft per ultimo 2023 een stand van € 4,1 miljoen.

Aan de pensioenvoorziening wethouders liggen actuariële berekeningen ten grondslag. Deze zijn gemaakt door VISMA | Idella. Bij het opstellen van de berekeningen gebruikt VISMA | Idella de volgende parameters:

Berekeningsdatum:	31 december 2023
Rekenrente:	3,16%
Sterftetabel:	GBM/GBV 2016/2021

De berekeningsdatum en gebruikte rekenrente zijn in lijn met de aanwijzingen die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar circulaire d.d. 8 december 2023 heeft voorgeschreven. Tevens is rekening gehouden met de indexatie van de pensioenen door het ADP met 3,03% per 1 januari 2024.

Voorziening verlof

Met ingang van 2022 is het voor ambtenaren op basis van de CAO mogelijk om uren te reserveren als spaarverlof. Met het saldo spaarverlof kunnen ambtenaren sparen om eerder met pensioen te gaan of om bijvoorbeeld een sabbatical te nemen. De gemeente loopt hiermee tegen een financiële verplichting aan omdat een ambtenaar geen werkzaamheden verricht in een bepaalde periode, maar wel doorbetaald wordt.

Op grond van het BBV dient hiervoor een voorziening gevormd te worden, waardoor de kosten dienen te worden genomen in het jaar waar het recht op spaarverlof ontstaat. Daarbij dient tevens een voorziening gevormd te worden voor uren die omgezet kunnen worden in spaarverlof. De gemeente Tytsjerksteradiel heeft deze voorziening in de jaarrekening verantwoord en heeft deze bepaald op € 398.000. De vorming van deze voorziening voldoet aan de kaders van het BBV.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Sociaal domein

Algemeen	Het college van de gemeente Tytsjerksteradiel is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening. Voor het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en tal van zorgaanbieders. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen. Dit uit zich in de bevindingen in deze paragraaf.
Persoonsgebonden budgetten WMO en jeugdzorg	Net als in voorgaand jaar blijkt uit de informatie die door de accountant van de SVB is afgegeven, dat er geen volledige zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. De SVB heeft de maximale fout/onzekerheid aangegeven voor de gemeente Tytsjerksteradiel. De maximale fout/onzekerheid bedraagt € 29.845 (€ 20.916 Wmo en € 8.929 Jeugd). Deze onzekerheid is ontstaan door leemten in de bedrijfsvoering van de SVB. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente, middels aanvullende onderzoeken, voldoende werkzaamheden heeft verricht om de prestatielevering zelfstandig vast te stellen en deze onzekerheid tot nihil terug te brengen. Wij nemen dan ook geen onzekerheid mee in onze foutevaluatie ten aanzien van PGB budgetten.
Productie-verantwoordingen	Voor de kosten van de Jeugdwet en Wmo steunt de gemeente Tytsjerksteradiel op de controleverklaringen en financiële productieverantwoordingen van zorgaanbieders. Voor de kosten vanuit de Jeugdwet en de Wmo kon respectievelijk een bedrag van € 458.151 en € 652.662 niet onderbouwd worden met ontvangen controleverklaringen en financiële productieverantwoordingen, dit omdat deze zorgaanbieders gelet op de omvang van de zorgkosten op basis van de gemaakte afspraken geen controleverklaring hoeven aan te leveren. Uw gemeente heeft diverse aanvullende interne verbijzonderde controles (o.a. aanschrijven van cliënten) uitgevoerd om de zogenaamde 'prestatielevering' alsnog te vast te kunnen stellen. Deze inspanningen hebben ervoor gezorgd dat wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten in het sociaal domein hebben kunnen vaststellen.
Dossiers Jeugdzorg	Vanuit de door uw gemeente uitgevoerde interne controles zijn bij diverse dossiers onduidelijkheden aanzien van de formele rechtmatigheid geconstateerd als gevolg van onvoldoende onderbouwende documentatie in de interne dossiers. Wij adviseren u om in de komende periode nadrukkelijk aandacht aan dit proces te besteden.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Verantwoordelijkheden m.b.t. fraude

Uw verantwoordelijkheid

- De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de gemeenteraad en het college. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het opzetten en onderhouden van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële rapportage, de werking van de bedrijfsvoering en naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.
- Het uitvoeren, vastleggen en actualiseren van de frauderisicoanalyse als geïntegreerd onderdeel van de bij uw gemeente in gebruik zijnde interne beheersing, een evaluatie van de mogelijke impact en waarschijnlijkheid van frauderisico's en de ondernomen acties om frauderisico's te beperken, inclusief de risico's van omkoping, corruptie en frauderisico's met betrekking tot cybersecurity.
- Het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van uw gemeente integer zijn en ethisch gedrag bevorderen.
- Het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de met governance belaste personen en het college wordt gebracht; en
- Daarnaast zijn de met governance belaste personen verantwoordelijk voor het monitoren van het risico op managementfraude, voor het bepalen of de interne beheersmaatregelen voldoende zijn om frauderisico's te identificeren, voor de beoordeling van de competentie en integriteit van zichzelf en van het overige management en voor het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag.

Onze verantwoordelijkheid

- Wij hebben een fraudediscussie gevoerd en bevestigingen verkregen van de met governance belaste personen, het college en anderen binnen de gemeente ten aanzien van de interne beheersing, risico-inschattingen (inclusief de processen om de risico's op fraude in de gemeente te identificeren en erop in te spelen), en eventuele kennis met betrekking tot fraude of vermoede fraude.
- Verder hebben wij het college verzocht om informatie die het eventueel aan zijn werknemers heeft meegedeeld over haar visie op bedrijfspraktijken en ethisch gedrag.
- Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefenen op de door het college gevolgde processen om de risico's op fraude te identificeren en hierop in te spelen.
- Wij hebben de geplande controlewerkzaamheden besproken met de met governance belaste personen.
- Wij moeten adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude.
- Wij rapporteren over onze gevolgde controleaanpak met betrekking tot fraude(risico's) in de controleverklaring.

Geen aanwijzingen van fraude

Tijdens onze controlewerkzaamheden zijn geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen.

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

CONCEPT

Significante frauderisico's

Risico	Uitgevoerde controlewerkzaamheden
Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management (inclusief superusers)	Het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het college van burgemeester en wethouders hebben wij ondervangen door het selecteren van journaalposten op basis van risicocriteria, zoals de memoriaalboekingen en de schattingsposten. Deze journaalposten alsook de belangrijke schattingen van het college van burgemeester en wethouders, zoals de waardering van vaste activa en debiteuren en de volledigheid van de voorzieningen, hebben wij in detail gecontroleerd. Eveneens hebben wij de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen.
Het frauderisico dat een medewerker zelfstandig crediteurenstamgegevens muteert en / of valse inkoopfacturen verwerkt in de administratie en / of betalingen aan crediteuren omleidt voor persoonlijk gewin	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing rondom het factuurverwerkings- en betalingsproces. Daarnaast hebben we een deelwaarneming verricht op de bedrijfskosten en hebben we vastgesteld dat de prestaties geleverd zijn en de betalingen zijn verricht aan het juiste bankrekeningnummer. Tevens hebben wij een download ontvangen van de banktransacties (CAMT053-bestand). Middels dit bestand zijn verschillende analyses verricht. We hebben o.a. gecontroleerd of er meerdere ontvangers zijn gekoppeld aan één bankrekeningnummer en een IBAN-NAAM controle uitgevoerd om vast te stellen of de naam van de tegenrekeningen overeenkomt met de naam uit de IBAN-NAAM software.
Frauderisico dat de Europese en/of interne aanbestedingsrichtlijnen niet worden nageleefd om gunning aan een bevriende partij mogelijk te maken	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing rondom aanbestedingen voor het aangaan van contracten. Verder hebben wij kennis genomen van de aanbestedingsrichtlijnen en de eigen analyse op het voldoen aan deze richtlijnen van gemeente Tytsjerksteradiel en een gegevensgerichte controle verricht op geselecteerde crediteuren en de hieraan ten grondslag liggende contracten om vast te stellen dat is voldaan aan de aanbestedingsrichtlijnen.
Frauderisico in de inkomende subsidies (juiste afgrenzing en voldoen aan voorwaarden)	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing rondom het verantwoorden van subsidiebaten en het evalueren van het continu voldoen aan subsidievoorwaarden. Tevens hebben wij een gegevensgerichte controle verricht op de in het boekjaar verantwoorde subsidiebaten waarbij met behulp van de subsidiebeschikkingen en andere documenten is vastgesteld dat de baten in het juiste boekjaar verantwoord zijn en dat gemeente Tytsjerksteradiel voldaan heeft aan de eventuele voorwaarden zoals uiteengezet in de subsidiebeschikkingen.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

3. Rechtmatigheidsverantwoording



CONCEPT

Flynth

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (1/4)

Conclusie rechtmatigheid

In de jaarrekening (vanaf pagina 233) heeft het college de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Het college concludeert dat de rechtmatigheidsfouten de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens overstijgen. In de paragraaf bedrijfsvoering (vanaf pagina 165) wordt een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording.

Op basis van onze werkzaamheden kunnen wij instemmen met de conclusie van het college en constateren wij dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouwe weergave biedt. In dit hoofdstuk geven wij een nadere toelichting voor de relevante onderdelen.

Definitie rechtmatigheid

Het juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op alle geldende wet- en regelgeving. Rechtmatigheid is dan het handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is een minder omvattend begrip. Hierbij bestaat er een duidelijke relatie met het financieel beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

Verantwoordings- en rapportagegrens

De verantwoordingsgrens valt binnen een bandbreedte van 0% en 3% van de totale lasten van de gemeente, inclusief eventuele toevoegingen aan de reserves. Voor zowel de fouten als voor onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage, waarbij fouten en onduidelijkheden niet bij elkaar opgeteld worden.

We hebben vastgesteld dat in de controleverordening de verantwoordingsgrens is bepaald op 1% van de totale lasten, namelijk € 1.134.500. De rapporteringsgrens is bepaald op € 56.725.

Normen en toetsingskader

Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording betreft uw inventarisatie van de voor de verantwoording relevante wet- en regelgeving. Het normenkader heeft u geactualiseerd op basis van wijzigingen in wet- en regelgeving en is vastgesteld op 14 december 2023. Uw inventarisatie van regelgeving bestaat uit externe- en eigen regelgeving. We constateren dat u de actualisatie nauwkeurig heeft uitgevoerd en dat het normenkader aansluit op de geldende externe- en eigen regelgeving.

Het operationaliseren van het normenkader is een taak van het college en wordt vastgelegd in een toetsingskader. In het toetsingskader is per wet/regeling/verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing. Uw gemeente heeft ervoor gekozen om het toetsingskader te integreren in het normenkader en de verdere operationalisatie uit te werken in de checklists die bij het uitvoeren van de interne controles worden gehanteerd.

Totstandkoming rechtmatigheids-verantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording van het college is gebaseerd op interne controles die, gebaseerd op het vastgestelde interne controle plan, door de organisatie zijn uitgevoerd. Wij concluderen dat de werkzaamheden op een adequate wijze door de organisatie zijn uitgevoerd en gedocumenteerd en onderschrijven de door de organisatie getrokken conclusies.

Voor komend jaar adviseren wij de organisatie om verder te investeren in de doorontwikkeling van het P&C-proces en daarbij ook de bestedingen op de SiSa-regelingen in de interne controles te betrekken.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (2/4)

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium).

Uitgangspunt is het niveau waarop de gemeenteraad de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft, in lijn met de door u vastgestelde financiële verordening. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet) en heeft de gemeenteraad nader ingevuld en geconcretiseerd in de financiële verordening.

Uw gemeenteraad heeft het begrotingscriterium geconcretiseerd in artikel 12 van de financiële verordening door de volgende criteria vast te stellen:

- Over- en onderschrijdingen worden op programmaniveau beoordeeld;
- Voor investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totale door de raad goedgekeurde kredietbedrag;
- Een overschrijding van lasten of een investeringskrediet ten opzichte van de begroting is acceptabel als hier direct gerelateerde inkomsten tegenover staan, er sprake is van een open-einde regeling of als de gemeenteraad wel geïnformeerd is, maar er geen begrotingswijziging is vastgesteld. Hierbij merken wij op dat deze als acceptabel aan te merken begrotingsafwijkingen door het college formeel als onrechtmatig aangemerkt moeten worden. Ten opzichte van voorgaande jaren is hierbij een aanzienlijke normverzwaring opgetreden omdat dergelijke begrotingsafwijkingen tot dit jaar niet meewogen in het rechtmatigheidsoordeel.

Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de juiste investering, het toereikend zijn van het begrotingsbedrag en het begrotingsjaar van belang zijn.

Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de, ook na de laatste begrotingswijziging, geraamde bedragen dan kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid). Deze lasten zijn dan namelijk buiten het budgetrecht van de gemeenteraad tot stand gekomen.

In deze paragraaf gaan wij in op het begrotingscriterium en de verschillende onderwerpen die het begrotingscriterium raken.

De gemeenteraad bepaalt zelf op welk niveau de budgetten in de begroting en investeringen worden geautoriseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (3/4)

Begrotingsrecht-matigheid - programma's

Uit onze werkzaamheden om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording te toetsen zijn we niet tot een ander oordeel gekomen dan het college in de rechtmatigheidsverantwoording heeft verantwoord. Ten aanzien van de begrotingsrechtmatigheid heeft het college afwijkingen geconstateerd en daarbij, in lijn met de criteria die zijn vastgesteld in financiële verordening, geconcludeerd of er sprake is van acceptabele afwijkingen. Afwijkend ten opzichte van voorgaande jaren is dat ook de acceptabele begrotingsafwijkingen meewegen in het rechtmatigheidsoordeel van het college, hier is sprake van een aanzienlijke normverzwaring. De uitkomsten van deze analyse hebben wij onderstaand samengevat.

Soort	Verschil
Overschrijdingen exploitatie budgetten	€ 1.568.614
Overschrijdingen investeringskredieten	€ 17.471
Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid	€ 6.977.793
TOTAAL	€ 8.563.878
Totaal van bovenstaande begrotingsafwijkingen die passen binnen de afspraken met de raad en derhalve op basis van artikel 12 van de financiële verordening als **acceptabel** zijn aangemerkt	€ 959.476
RESTEREND SALDO	**€ 7.604.402**

Misbruik en Oneigenlijk (M&O) gebruik criterium

De rechtmatigheidseis betreft ook de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens, die door de belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen. Dit ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium).

Om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden te voorkomen, zijn functionerende beheersmaatregelen nodig. Het gaat er bij het M&O-criterium om dat in de organisatie effectieve maatregelen zijn getroffen om misbruik te voorkomen, dan wel op te sporen, en dat vigerende wet- en regelgeving duidelijk is, aangepast is aan actuele omstandigheden en te handhaven is. Om dit te bewerkstellingen is een mix van maatregelen nodig.

Tytsjerksteradiel heeft een nota M&O-beleid vastgesteld met de algemene uitgangspunten en de filosofie van de gemeente met betrekking tot het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Deze monden uit in de keuzes die de organisatie ter zake maakt. De uitwerking daarvan in (een mix van) concrete beheersmaatregelen moet geïntegreerd zijn in de administratieve organisatie/interne controle van de organisatie

Vanuit de verbijzonderde interne controle zijn diverse deelwaarnemingen verricht ten aanzien van het rechtmatigheidsaspect. De uitgevoerde werkzaamheden geven geen indicatie tot een rechtmatigheidsfout. Ook uit onze werkzaamheden ten aanzien van de getrouwheid blijken geen bevindingen die indicatie geven tot een fout in het kader van het M&O-criterium.

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

CONCEPT

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (4/4)

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

In de hierna volgende paragrafen worden de voorwaarden met de hoogste impact / risico binnen de jaarrekening nader toegelicht.

Voorwaardencriterium - Aanbestedingswet

De regels over aanbesteden staan in de Aanbestedingswet 2012 en het Aanbestedingsbesluit. Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen heeft u een analyse uitgevoerd op de verstrekte inkoopopdrachten over een periode van vier jaar. In de analyse heeft u beoordeeld of de opdrachten tijdig zijn aanbesteed. Voor de aanbestede opdrachten is beoordeeld of de realisatie van de inkoopopdracht aansluit op de aanbesteding. Ten aanzien van het onderliggende proces van toetsing hebben wij geconstateerd dat de toetsing gedurende het jaar door de gemeente is uitgevoerd.

Er is één afwijking van de Europese aanbestedingsrichtlijnen geconstateerd, met een totaal inkoopvolume in 2023 van € 137.406. Dit bedrag aan onrechtmatigheden is meegenomen in de door het college rechtmatigheidsverantwoording ten behoeve van het boekjaar 2023.

Wij merken een toenemende aandacht die Tytsjerksteradiel heeft voor het naleven van de Europese aanbestedingsregels. De inspanningen van de organisatie hebben ertoe geleid dat het resterende saldo aan onrechtmatige contracten ten opzichte van voorgaand jaar is gehalveerd. Desondanks adviseren wij u om continue aandacht te blijven houden voor het naleven van de Europese aanbestedingsregels.

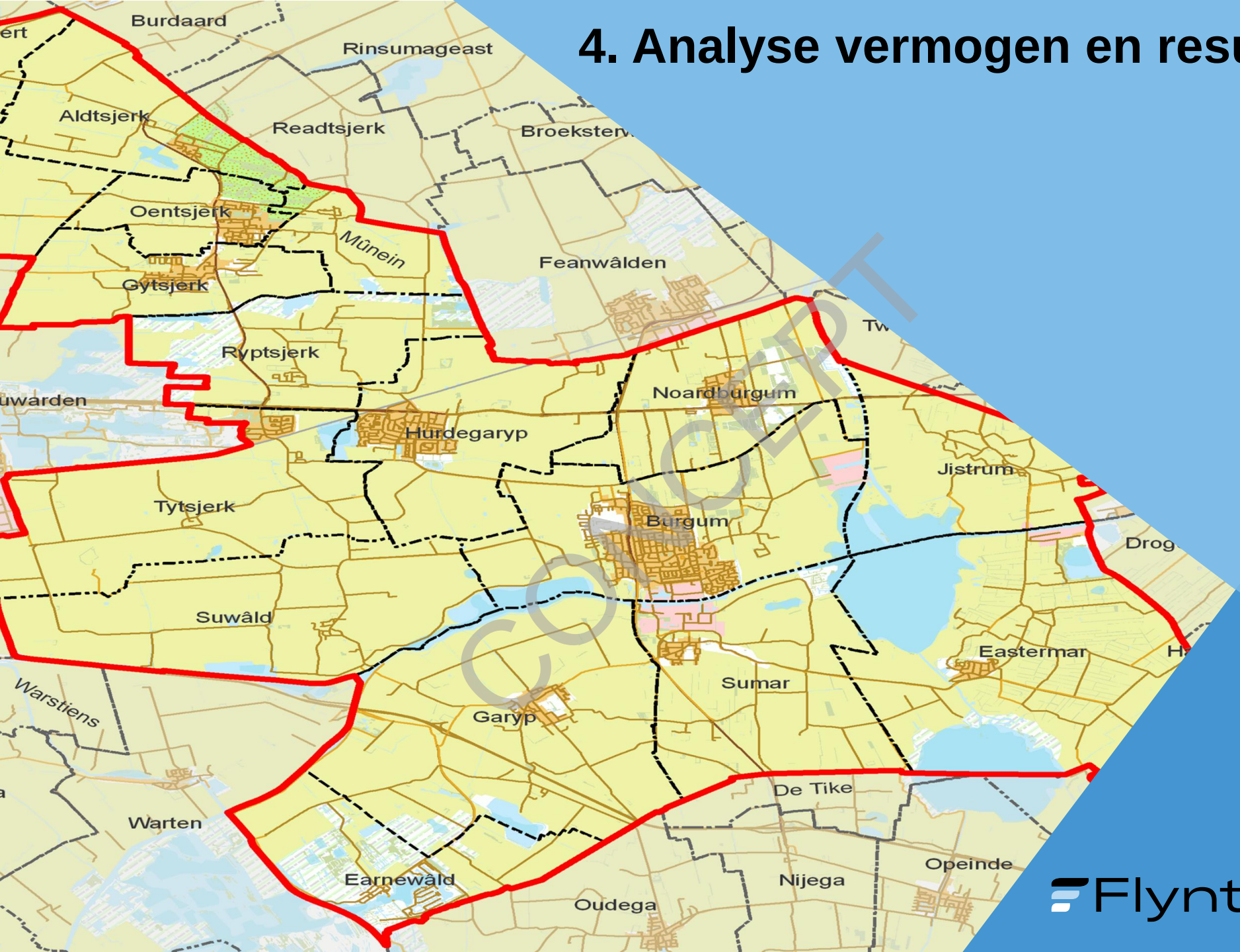
Voorwaardencriterium - Wet Fido, schatkistbankieren, Ufdo en Ruddo

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) en onderliggende regelingen in de vorm van Regeling schatkistbankieren decentrale overheden, Uitvoeringsregel financiering decentrale overheden (Ufdo) en Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), bevatten regels die de risico's voor lokale overheden moeten beperken bij lenen en beleggen. Aan deze overtredingen van de Wet fido zijn in veel gevallen geen (directe) financiële gevolgen verbonden. Uit de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle (VIC) blijken geen bevindingen aanwezig zijn.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing en automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

4. Analyse vermogen en resultaat



Flynth

Jaarverslag – Kwaliteit toelichtingen en belangrijkste kengetallen

Jaarverslag voldoet aan eisen BBV

In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan de eisen die het BBV hieraan stelt.

Kwaliteit paragrafen

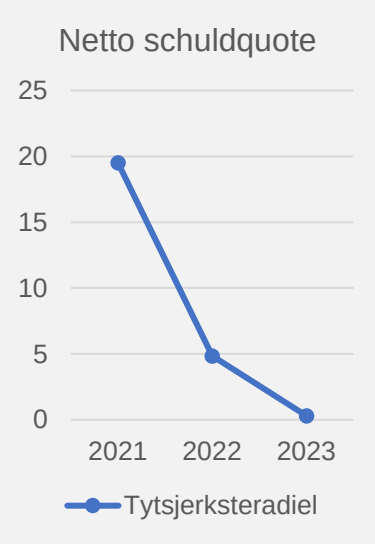
De paragrafen in de jaarstukken voldoen aan de gestelde eisen en geven een nadere toelichting over het door gemeente Tytsjerksteradiel gevoerde beleid.

Verenigbaarheid jaarrekening en jaarverslag

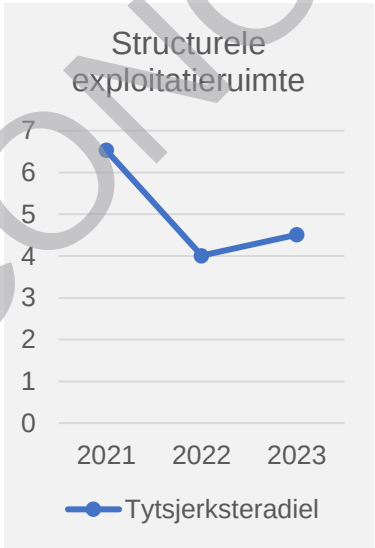
Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de tijdens de controle verkregen informatie onjuistheden of tegenstrijdigheden hebben geconstateerd tussen de jaarrekening en het jaarverslag die gebruikers van de jaarstukken zouden kunnen beïnvloeden. Dit is naar onze mening niet het geval.

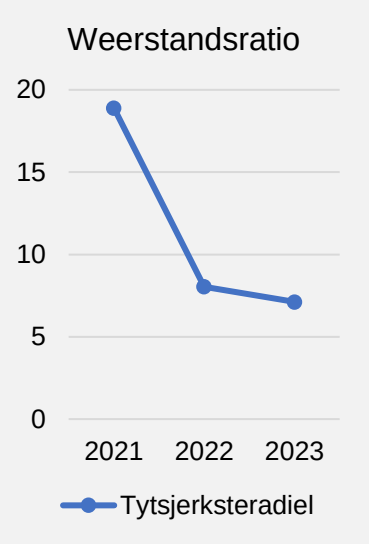
Informatiewaarde

We hebben de informatiewaarde van uw jaarstukken gebaseerd op de inzichtelijkheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses vanuit het perspectief van de gemeenteraad. Naar onze mening geven de in de jaarstukken opgenomen toelichtingen het benodigde inzicht.









Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

CONCEPT

Relatie tussen kengetallen

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden verkregen van de financiële positie van uw gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van uw financiële positie. De analyse van de weerstandsratio en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol is vastgesteld of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat.

Weerstandsvermogen

Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's, zoals opgenomen in de risicoparagraaf, te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing. De risico's zijn geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2023 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:

Onderdeel	2022	2023
Weerstandscapaciteit (algemene reserve na verwerking resultaat)	€ 32.201.000	€ 39.804.000
Risico's maximale omvang (financieel vertaald kans * impact)	€ 4.000.000	€ 5.590.000
Weerstandsratio	8,05	7,12

Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2023 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Op basis van de weerstandratio kan de weerstandcapaciteit van de gemeente Tytsjerksteradiel als 'uitstekend' worden aangemerkt.

Solvabiliteit

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2023 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 47,8% (2022: 48,8%). Hoewel de minimale norm van 20% van de VNG en de provincie Fryslân wordt gehaald, wordt pas bij een solvabiliteit van 50% gesproken van een 'voldoende'.

De netto schuldquote bedraagt 0,3% (2022: 4,8%). Deze ratio geeft aan in hoeverre de schulden zich verhouden tot de jaarlijkse baten. De netto schuldquote is in 2023 verbeterd ten opzichte van 2022. Wij stellen vast dat wordt voldaan aan de gehanteerde norm van < 90% van de VNG en de provincie Fryslân en daarmee als een laag risico wordt onderkend.

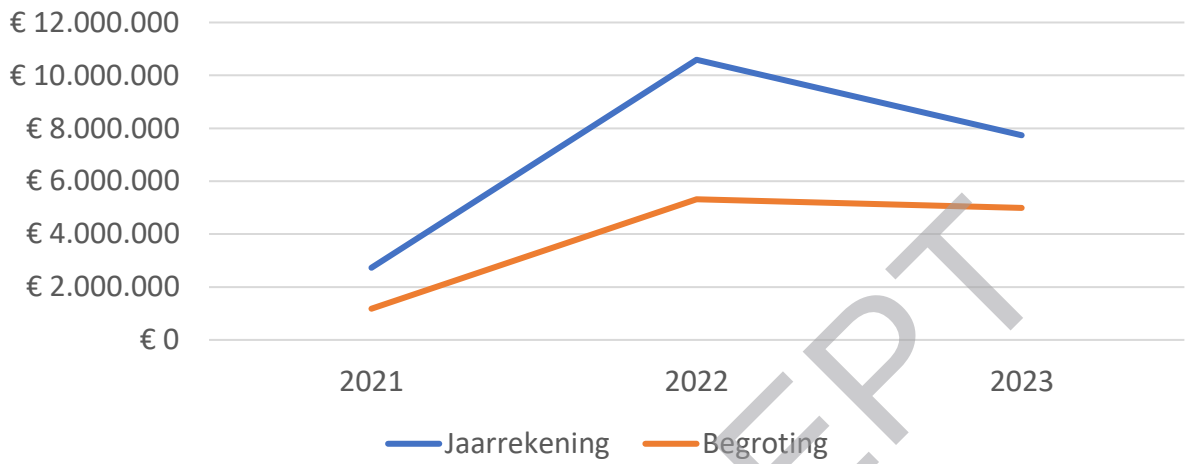
Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarstukken.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Jaarverslag – Voorspellend vermogen

Resultaat versus gewijzigde begroting



Analyse

De grafiek hierboven laat het verschil tussen het begrote- en gerealiseerde saldo van baten en lasten over de afgelopen drie jaren zien. Hierbij valt op dat de realisatie in de afgelopen jaren steeds voordeliger is uitgevallen dan was begroot (na wijzigingen). Een belangrijke verklaring voor deze afwijking betreft de jaarlijkse budgetoverhevelingen.

Voor het boekjaar 2023 zijn de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting door het college nader toegelicht op pagina 12 van de jaarstukken. De belangrijkste afwijkingen betreffen:
- Lagere lasten sociaal domein € 1,1 miljoen (voordeel)
- Lagere lasten bijstandsuitkeringen € 0,4 miljoen (voordeel)
- Winstnemingen grondexploitaties € 0,9 miljoen (voordeel)

Conclusie financiële positie

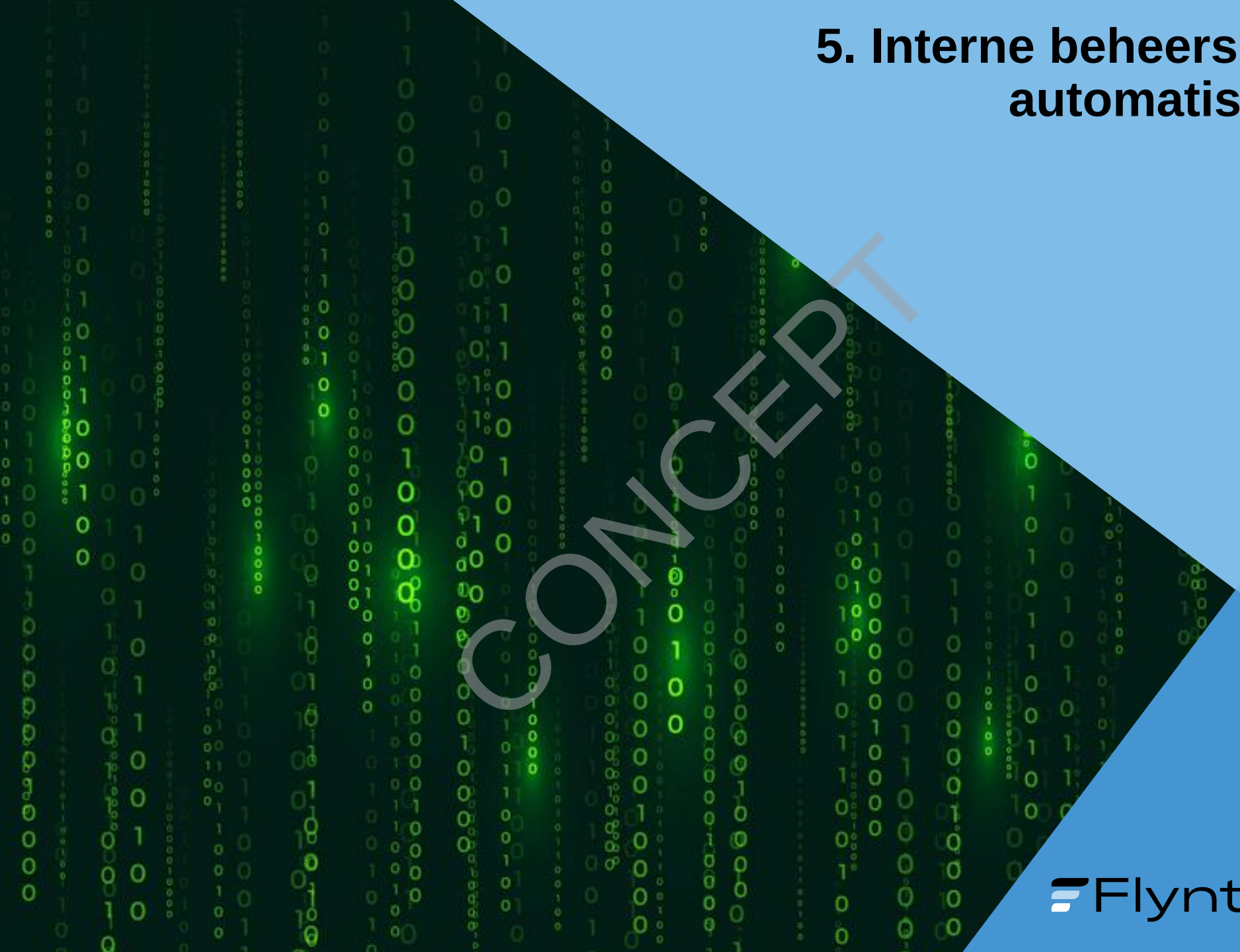
De gemeente Tytsjerksteradiel beschikt over een ruim voldoende financiële positie en is derhalve in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend in de risicoparagraaf op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen.

Het meerjarenbeeld in de begroting 2024-2027 laat daarbij in eerste instantie een positief perspectief zien, maar vanaf 2026 kantelt dit beeld en ontstaat onzekerheid als gevolg van ontwikkelingen in het gemeentefonds (structurele uitname van € 3 miljard) en de beoogde aanpassing van de financieringssystematiek vanuit het Rijk. Wij adviseren u om de ontwikkeling van de verwachte begrotingssaldi nauwgezet te blijven volgen.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

5. Interne beheersing & automatisering



CONCEPT

Flynth

Samenvatting interne beheersing en automatisering

Samenvatting bevindingen boardletter 2023

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2023 hebben wij in het najaar van 2023 de tussentijdse (interim) controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente Tytsjerksteradiel en met name gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in onze boardletter van d.d. 23 november 2023.

Uit onze interim-controle blijkt dat de gemeente Tytsjerksteradiel haar zaken beheersmatig voldoende op orde heeft, voor zover wij dat beoordelen in het licht van de jaarrekeningcontrole, zie hiervoor ook de onderstaand tabel met onze procesmonitor. Ons beeld is dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles binnen de processen, gecombineerd met de verbijzonderde interne controles) van de gemeente voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen (verbeterpunten) verwijzen wij u naar de genoemde managementletter.

Bedrijfsvoeringsprocessen	Onvoldoende	Voldoende	Goed
Planning & Control cyclus			
Financial reporting			
Inkopen incl. betalingsverkeer			
Aanbestedingen			
Personeelskosten			
Sociaal domein			
Subsidieverstrekking			
Belastingen en lokale heffingen			
Omgevingsvergunningen			
Huren en pachten			
IT - beheer			
AVG			
Burgerzaken			

2022
2023

Specifiek ten aanzien van de uitvoering van de interne controles en de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording hebben wij u in de managementletter uitgebreid geïnformeerd over de geconstateerde uitdagingen. Wij constateren dat de organisatie zeer voortvarend met de aanbevelingen aan de slag is gegaan, waardoor er in de jaarstukken 2023 een toereikend onderbouwde rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Samenvatting interne beheersing en automatisering

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat wij ons hier specifiek richten op de aspecten van de geautomatiseerde gegevensverwerking die van belang zijn voor de financiële verslaglegging. Wij geven geen oordeel over de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking van de gemeente als geheel.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

6. Externe ontwikkelingen



CONCEPT

Flynth

Externe ontwikkelingen (1/3)

Inhuur van externen

Op 1 mei 2006 is de Verklaring Arbeidsrelatie vervallen en vanaf dat moment is de Wet DBA van kracht geworden. Hierbij heeft de Belastingdienst in overleg modelovereenkomsten bij de inhuur van externen, direct of via bijvoorbeeld een uitzendbureau, of bemiddelingsbureau opgesteld.

Op het moment dat exact volgens deze regels wordt gewerkt, loopt de opdrachtgever geen risico, in de praktijk is dat echter over het algemeen niet zo. Een externe doet mee aan het personeelsfeest, ontvangt een kerstpakket, werkt op een laptop van de opdrachtgever, werkt er al jaren 4 dagen per week etc. De modelovereenkomsten voor vrije vervanging zijn bijvoorbeeld per 1 januari 2024 vervallen. Wij adviseren u om hier alert op te zijn bij het afsluiten van nieuwe overeenkomsten.

Tot en met 2024 geldt er vanuit de Belastingdienst nog het handhavingsmoratorium, maar dat vervalt per 1 januari 2025. Dit houdt in dat de Belastingdienst dan kan gaan naheffen, niet terug naar het verleden, maar wel vanaf dat moment. Op dit moment wordt er ook gecontroleerd door de Belastingdienst, zij hebben hiervoor extra personeel aangenomen en bij deze controles wordt vaak geconstateerd dat er geen sprake is van een externe, maar gewoon van een werknemer. Dit bijvoorbeeld omdat iemand via zijn eigen B.V. wordt ingehuurd tijdens ziek en piekdiensten. Voor uw organisatie is het derhalve van belang om in 2024 aandacht te hebben voor het proces van de inhuur van externen en ervoor zorg te dragen dat de onderliggende overeenkomsten voldoen aan de vereisten van de Belastingdienst.

NIS2

De cyberbeveiligingswet op grond van de Europese Network and Information Security (NIS2) richtlijn introduceert strenge(re) eisen op het gebied van cyber- en informatiebeveiliging voor de organisaties die onder de nieuwe wet als essentiële of belangrijke entiteit worden aangewezen.

Volgens de NIS2-regelgeving kan gemeente Tytsjerksteradiel als een NIS2 essentiële entiteit / belangrijke entiteit worden aangemerkt. Het moeten voldoen aan NIS2 is niet op basis van aanwijzing, maar automatisch. Belangrijke nieuwe verplichtingen zijn:

- Verplichting tot uitvoeren risicobeoordeling en nemen van passende maatregelen om risico's te mitigeren.
- Verplichting tot het melden van incidenten binnen 24 uur; en
- Verplichting tot het registreren in een Europees register.

Inwerkingtreding van de NIS2-regelgeving wordt verwacht per 1 september met handhaving vanaf 1 oktober 2024. Wij hebben begrepen dat u met de voorbereiding gestart bent. Het is van belang dat u tijdig uw voorbereidingen afrondt. Het niet voldoen aan de NIS2-regelgeving kan significante boetes tot gevolg hebben in de vorm van geldboetes als ook eventuele persoonlijke aansprakelijkheid van het college.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Externe ontwikkelingen (2/3)

Duurzaamheid - ESG

In een tijdperk waarin duurzaamheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid centraal staan, wordt de noodzaak voor duurzaamheidsverslaggeving in de publieke sector steeds urgenter. Organisaties in de publieke sector hebben een intrinsieke verantwoordelijkheid om transparantie te bieden over hun impact op mens en milieu. Het opstellen en delen van een duurzaamheidsverslag is niet langer een optionele praktijk, maar eerder een essentiële stap naar het opbouwen van vertrouwen, het voldoen aan verwachtingen van belanghebbenden en het stimuleren van positieve verandering.

Duurzaamheidsverslaggeving is momenteel geen wettelijke vereiste voor organisaties in de publieke sector, maar het belang ervan wordt steeds groter. De samenleving hecht veel waarde aan duurzaamheid en verslaggeving hierover. Vanaf het boekjaar 2024 zullen beursgenoteerde bedrijven zich conformeren aan de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS) als leidende richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving.

Duurzaamheidsonderwerpen worden volgens de laatste standaarden gecategoriseerd in Environmental, Social en Governance, ofwel ESG. Dit gaat dus verder dan alleen klimaat gerelateerde aspecten. In de ESRS is een nuttig kader opgenomen van thema's die relateren aan ESG. Het is echter geen allesomvattend model, aangezien er voor organisaties mogelijk relevante thema's zijn die niet zijn opgenomen, en omgekeerd. Het kader en de thema's zoals opgenomen in de ESRS kan ook de publieke sector ondersteunen bij verantwoordingsprocessen.

Voor publieke organisaties die geen onderneming voeren (zijnde een grote B.V. of N.V.) is de CSRD momenteel niet van toepassing. Het is nog niet duidelijk of andere Nederlandse rechtspersonen waaronder die in de publieke sector in de toekomst mogelijk verplicht zullen worden om een duurzaamheidsverslag op te stellen. Mogelijk kunt u wel worden benaderd door een CSRD plichtige onderneming die u vragen stelt over uw duurzaamheidsbeleid en doelstellingen.

Gezien de kerntaak van de publieke sector om duurzame meerwaarde voor de samenleving te creëren, ligt het voor de hand dat de sector bekend is met het rapporteren van toegevoegde waarde in het jaarverslag. Het toevoegen van duurzaamheidsinformatie zou dan ook een logische stap zijn. De publieke sector kan hierbij leren van (beursgenoteerde) bedrijven om op die manier meer maatschappelijke waarde te genereren.

Indien u meer informatie wenst over dit onderwerp, verzoeken wij u dit aan te vragen bij uw bekende contactpersonen bij Flynth.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Externe ontwikkelingen (3/3)

Notitie Grondbeleid

Het nieuwe grondbeleid is een actualisatie van de notitie grondbeleid uit 2019. Vanwege de invoering van de Omgevingswet is een actualisatie noodzakelijk. Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht. Voor de tussenliggende periode is de notitie uit 2019 leidend aangevuld met het addendum uit december 2022 inzake warme gronden.

Naast aanpassingen in terminologie vanwege wijzigingen in wet- en regelgeving heeft de invoering van de Omgevingswet met name gevolgen voor de verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid.

Notitie Rente

In de Notitie rente 2023 wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties. Vanaf 2016 was in verband met de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor grondexploitaties de rentetoerekening gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. In de praktijk hanteert de Belastingdienst een andere toerekening van rente aan de grondexploitaties. Hiermee is de noodzaak voor een afwijkend rentepercentage voor grondexploitaties vervallen en ligt het voor de hand de rente-omslag ook te gebruiken voor de rente aan de grondexploitaties. In het publiekrechtelijke kostenverhaal bij faciliterende grondexploitaties moet overeenkomstig de Omgevingswet voor de rentetoerekening wel een ander rentepercentage worden gehanteerd. Bij kostenverhaal op basis van een overeenkomst kunnen uiteraard ook afspraken worden gemaakt over het verrekenen van rente. De hoogte van het rentepercentage is dan onderdeel van de afspraken in de overeenkomst en kan afwijken van de omslagrente.

De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2025. Eerdere toepassing bij de begroting 2024 is toegestaan. Met het verschijnen van deze notitie wordt de eerdere versie (gepubliceerd in 2017) buiten werking gesteld.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlagen



CONCEPT

Flynth

Bijlage A1 – Niet-gecorrigeerde bevindingen

Goedkeuringstoleranties (getrouwheid)

Goedkeuringstoleranties getrouwheid	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringstolerantie (respectievelijk 1% en 3% van de totale lasten)	€ 1.134.500	€ 3.403.500
Rapporteringtolerantie fouten en onzekerheden (grens waarboven gerapporteerd wordt aan de raad)	€ 56.725	

Niet-gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Fouten	Onzekerheden
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	n.v.t.	n.v.t.
SiSa H4	€ 66.000 V	n.v.t.
SiSa D19	€ 357.000 N	
Totaal	**€ 291.000 N**	**n.v.t.**

Bevestiging college van burgemeester en wethouders

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat er naast bovengenoemde bevindingen geen sprake is van overige niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Conclusie: Bij de jaarrekening 2023 hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt inzake de getrouwheid.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage A2 – Gecorrigeerde bevindingen

Gecorrigeerde bevindingen

Tijdens onze controle hebben wij geconstateerd dat voor een aantal jaarrekeningposten niet de juiste of volledige bedragen in de concept jaarrekening waren verantwoord**.** De onderstaande aanpassingen zijn door het college in de definitieve jaarrekening 2023 verwerkt, waardoor de betrokken jaarrekeningposten alsnog juist en/of volledig in de definitieve versie van de jaarrekening zijn verantwoord. Wij merken hierbij op dat een groot gedeelte van deze correcties inherent zijn aan het controleproces, bijvoorbeeld omdat sommige informatie pas gedurende het controleproces door de gemeente wordt ontvangen, maar vragen ook de aandacht voor de organisatie voor het aanscherpen van het afsluitingsproces.

Omschrijving	Verloop resultaat 2023
Resultaat concept jaarrekening	**€ 7.437.000 V**
SiSa-regeling A16	€ 24.000 V
SiSa-regeling H30	€ 211.000 V
Vrijval oude verplichtingen Bbz	€ 172.000 V
Nagekomen facturen m.b.t. 2023	€ 104.000 N
Impact van alle verwerkte correcties per saldo	**€ 303.000 V**
Resultaat definitieve jaarrekening	**€ 7.740.000 V**

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2023

In onze controle zijn specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening.

Voor de werkzaamheden stelt het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) andere rapportage toleranties dan gehanteerd zijn bij de controle van uw jaarrekening. De rapporteringstolerantie per specifieke uitkering is:

- € 12.500 wanneer de omvangsbasis niet hoger is dan €125.000;
- 10% van de omvang wanneer de omvangsbasis tussen €125.000 en €1.000.000 ligt;
- € 125.000 wanneer de omvangsbasis hoger is dan € 1.000.000.

Wanneer de regelingen geen toelichting bevatten hebben we geen bevindingen geconstateerd met een omvang groter dan de rapportage tolerantie.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening	GOEDKEUREND

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro	Toelichting fout/onzekerheid
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C55	Aanpak energiearmoede			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
C94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden			
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)			

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2023

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro	Toelichting fout/onzekerheid
E84	Regeling stimulering verkeersveligheidsmaatregelen 2022-2023			
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023			
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2023			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2023			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2023			

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2023

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2023			
G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2023			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2023			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023			
G13	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2023			
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2023			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026			
H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportvereniging			
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden			

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage C – Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Bevestiging van onafhankelijkheid	De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Tytsjerksteradiel, inclusief haar verbonden derden, in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.
Rotatie	Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de controle van een controlecliënt meewerken. Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Er heeft voor de accountantscontrole 2023 geen rotatie plaatsgevonden. Het is eveneens niet noodzakelijk om voor de accountantscontrole 2024 te roteren.
Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties	Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Flynth en haar medewerkers en de gemeente Tytsjerksteradiel, inclusief haar verbonden derden, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd moeten worden.
Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid	De onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Flynth, een bestuurder of interne toezichthouder van Flynth of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan ondernemingen in de groep of een bij de rechtspersoon betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid, die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben, ontvangen of verstrekt.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

Bijlage D – Onze communicatie met u

Bevestiging van het college	*Bevestigingen van uw college van burgemeester en wethouders* Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening van de 2023 ontvangen.
Onze communicatie met de gemeenteraad	Door middel van de managementletter en dit accountantsverslag informeren wij uw gemeenteraad over de reikwijdte en timing van onze controle, waaronder significante risico's en materialiteit. In dit accountantsverslag informeren wij u over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2023.
Geen meningsverschillen met het college en/of beperkingen in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze opdracht door het college van burgemeester en wethouders en de medewerkers van de gemeente Tytsjerksteradiel volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Proces van de controle	De jaarrekeningcontrole 2023 is in goede samenwerking met de organisatie verlopen. Wel merken wij op dat de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording en de toenemende omvang en complexiteit van de SiSa-verantwoording zorgen voor een hogere administratieve lastendruk voor de organisatie, wat ook zijn uitwerking heeft op het afsluitingsproces van de administratie en het opstellen van de jaarstukken. Daarnaast legt ook de ontvlechting de nodigde druk op de medewerkers. De aanlevering van het jaarrekeningdossier was op onderdelen in eerste instantie onvoldoende, waardoor de controle een langere doorlooptijd heeft gekend dan vooraf was gepland. Wij adviseren u om in 2024 verder te investeren in de doorontwikkeling van het P&C-proces en aandacht te blijven houden voor het afsluitingsproces van de administratie.

CONCEPT

Inleiding
Samenvatting
Kernpunten van de controle
Rechtmatigheids-verantwoording
Analyse vermogen en resultaat
Interne beheersing & automatisering
Externe ontwikkelingen
Bijlagen

CONCEPT

Disclaimer en beperking in gebruik en verspreidingskring
Dit accountantsverslag is alleen bestemd voor het management, college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad van de gemeente Tytsjerksteradiel en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit accountantsverslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij aandacht van de gemeenteraad behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit accountantsverslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen moeten worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

661077150/SH/